
Prístupnosť elektronických dokumentov vo formáte PDF

www.informatizacia.sk

Zhotoviteľ

- ▶ Únia nevidiacich a slabozrakých Slovenska

Vypracované pre potreby Ministerstva financií SR.

Prístupnosť elektronických dokumentov vo formáte PDF

Problematike prístupnosti PDF dokumentov (Portable Document Format) venujeme zvýšenú pozornosť. Dôvodom je predovšetkým mohutný nárast vo výskyte týchto dokumentov v elektronickom prostredí.

Bežným a častokrát sa vyskytujúcim problémom v praxi je vysoký počet poskytovania elektronických informácií vo formátoch PDF práve v neprístupnej forme. Na túto skutočnosť poukazujeme od roku 2005, pretože s pribúdajúcim počtom PDF dokumentov stúpa aj počet PDF dokumentov, ktoré sú úplne neprístupné používateľom so zrakovým postihnutím.

Základné pravidlá prístupnosti dokumentov vo formáte PDF možno definovať nasledovne:

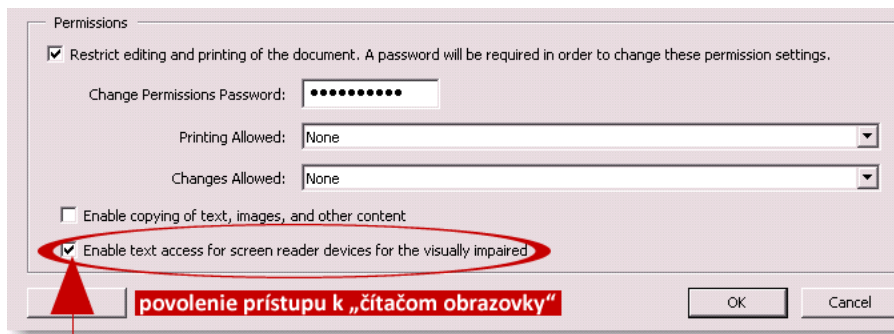
- 1. Dokument sa poskytuje ako textový súbor.**
Významové textové informácie poskytované ako obrázok sa upravujú do textovej formy vhodným programom, určeným na rozpoznávanie textu.
- 2. Ku všetkým „netextovým” prvkom sa poskytuje textový ekvivalent.**
Pre všetky grafické prvky, odkazy a formulárové polia musí byť dostupný aj alternatívny text. Ak odčítač obrazovky príde napríklad k elementu obrázok, tak prečíta text, ktorý je určený k danému obrázku. Je preto vhodné všetky grafické elementy vybaviť popisným textom (alternatívnym textom), ktorý popíše, čo sa na danej grafike nachádza.
- 3. V zdrojovom dokumente sa dôsledne a korektne používajú štýly pre vyjadrenie sémantatickej štruktúry poskytovaných informácií.**
- 4. Štruktúra dokumentu sa poskytuje prístupná a zrozumiteľná i pri lineárnom usporiadaní.**
- 5. Formulárové polia, obsahujú popisné informácie a majú určené logické poradie, v akom sa medzi nimi má používateľ pohybovať.**
- 6. Zabezpečenie dokumentu interferuje s odčítačom obrazovky.**

Pre lepšie vysvetlenie ilustrujeme niektoré dôležité aspekty pri vytváraní prístupných PDF dokumentov. Pred manipuláciou s obsahom elektronických dokumentov vo formáte PDF sa autori chránia

► Prístupnosť elektronických dokumentov vo formáte PDF

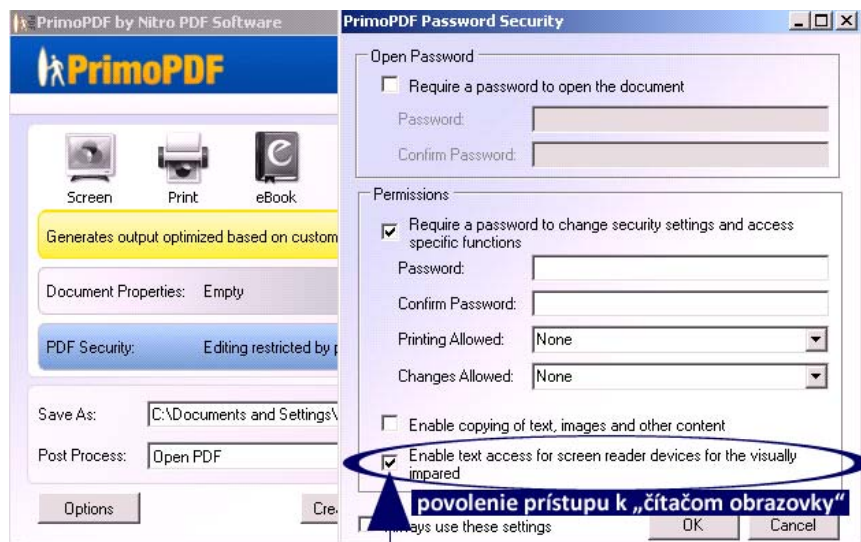
prostredníctvom ich zabezpečenia. Proces zabezpečovania je však v niektorých prípadoch tak dôsledný, že tento prístup je zamedzený aj študentom, ktorí používajú asistenčné technológie.

Vytvorenie zabezpečených dokumentov vo formáte PDF by preto malo predchádzať nastavenie, ktoré umožní prístup asistenčným technológiám do jeho obsahu (obrázok 1).

Obrázok 1 Nastavenie povolenia pre prístup k textovým informáciám v PDF dokumentoch prostredníctvom odčítačov obrazovky v programe Adobe Acrobat 7 Professional

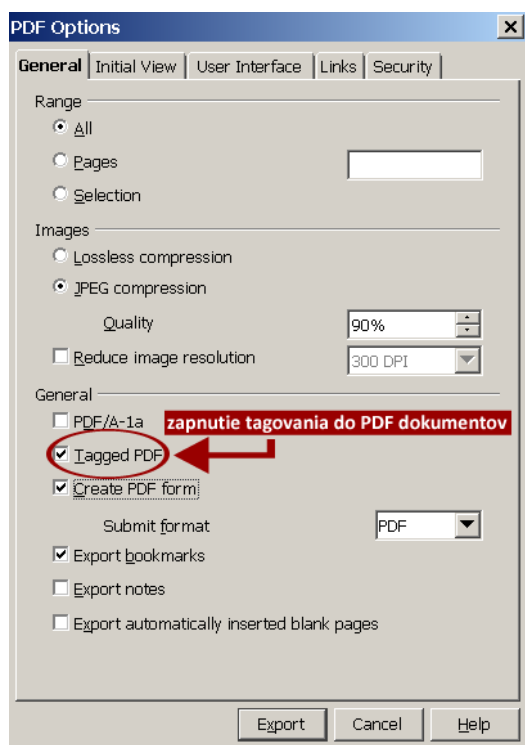
Rada programov, ktoré vytvárajú PDF formáty dokumentov majú v možnostiach nastavenia pri zabezpečovaní identické prvky vrátane „začiarkávacieho políčka“ (checkbox) na povolenia prístupu asistenčným technológiám (obrázok 2).

Obrázok 2 Nastavenie povolenia pre prístup k textovým informáciám v PDF dokumentoch prostredníctvom odčítačov obrazovky v programe PrimoPDF

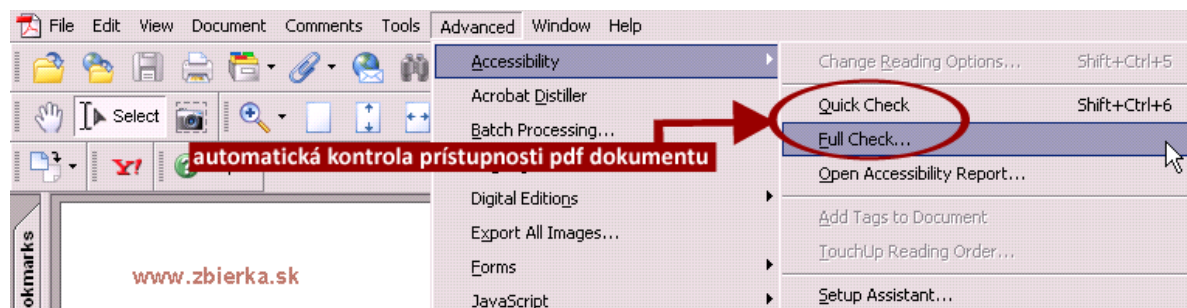
Veľmi dôležitou oblasťou je tiež zabezpečenie prenosu informácií o štruktúre dokumentu (usporiadanie nadpisov, zoznamov, popisov pre obrázky, korektné formulárové prvky ai.).

V tejto súvislosti uvádzame, že jeden zo základných predpokladov pri tvorbe prístupných PDF dokumentov vychádza z nastavení tzv. „tagovania“ (obrázok 3).

Obrázok 3 Príklad pre nastavenie povolenia k vytváraniu tagov do PDF dokumentov v programe OpenOffice.org Writer

Užitočnou pomôckou pre rýchle overenie prístupnosti PDF dokumentu je možnosť vykonania automatickej kontroly prostredníctvom skrátenej alebo plnej formy testu.

Obrázok 4 Zobrazenie položiek pre automatickú kontrolu prístupnosti PDF dokumentov v programe Adobe Acrobat 7 Professional

Pre zaujímavosť uvádzame, že medzi vyjadreniami odborníkov z oblasti informačných technológií sa často opakuje tvrdenie o nevhodnosti používania proprietárnych formátov Microsoft Office (dokumenty s príponami „doc“, „xls“, „ppt“ ap.) a to aj v kontexte osôb so zrakovým postihnutím. Napriek tomu sú tieto dokumenty vo viacerých prípadoch ďaleko prístupnejšie pre tieto osoby ako dokumenty vo formáte PDF. Vzdelávací systém v podmienkach Slovenskej republiky pripravuje od základnej školy jednotlivcov so zrakovým postihnutím na používanie platformy Microsoft Windows ako aj programov Microsoft Office. Súbežne podľa zákona č. 447/2008 Z.z. o peňažných príspevkoch na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia a o zmene a doplnení niektorých zákonov sa spravidla vždy jednotlivcom so zrakovým postihnutím poskytujú peňažné príspevky na tieto programové riešenia. Školiaca činnosť pri rekvalifikáciách, ako aj udeľovanie ECDL (European Computer Driving Licence) certifikátov sa často redukuje iba na produkty spoločnosti Microsoft.

Z hľadiska fungovania celého systému tak práve tvorba PDF formátov bez príslušných kompetencií predstavuje v praktickej rovine ešte väčšie bariéry v prístupnosti pre používateľov so zrakovým postihnutím.